

درک موقعیت دانش آموز

با طراحی آموزشی برای درک موقعیت

دکتر میترا دانشور

در شماره‌های گذشته به تعریف تربیت، حیات طیبه و برنامه‌ریزی سه‌وجهی، از سند تحول، و رویکرد فطرت‌گرایی توحیدی، از برنامه درسی ملی، و تأثیر آن‌ها بر کار خود پرداختیم. پرسیدیم که شما تاکنون کتاب‌های درسی را با چه رویکردی تدریس کرده‌اید؟ سپس کارکرد «فطرت‌گرایی توحیدی» را از برنامه درسی ملی به شرح زیر نقل کردیم.

«اتخاذ این رویکرد به معنای زمینه‌سازی لازم جهت شکوفایی فطرت الهی دانش‌آموزان از طریق درک و اصلاح مداوم موقعیت آنان به منظور دستیابی به مراتبی از حیات طیبه است.» (برنامه درسی ملی، ۱۳۹۱: ۱۲)

چون تأکید این تعریف بر درک موقعیت و اصلاح آن است، تعریف موقعیت و نکات کلیدی موجود در آن را از مبانی نظری سند تحول استخراج و ارائه کردیم. آخرین سؤالی که از شما پرسیدیم این بود که چنین رویکردی چه نگاهی به یادگیری، یادگیرنده، یاددهنده و محیط یادگیری دارد؟ در این مقاله به این سؤال پاسخ خواهیم داد.

ابتدا طرح آموزشی زیر را ملاحظه کنید.

نمونه طرح آموزشی

از دانش‌آموزان بخواهید گروه‌های خود را تشکیل دهند، سپس موقعیت فرضی زیر را طرح کنید.

فعالیت گروهی

فرض کنید شما عضو شورای سردبیری یک بخش خبری پنج دقیقه‌ای در تلویزیون هستید و قرار است از میان رویدادها و اخباری که به دستتان رسیده خبر تهیه کنید. ابتدا به صورت انفرادی خبرهای موردنظر

خود را مشخص کنید.

با توجه به محدودیت زمانی (۵ دقیقه) کدام تیترهای خبری را نادیده می‌گیرید، کدام یک را کوتاه و کدام یک را مشروح پوشش می‌دهید؟ در مرحله اول، یکایک اعضای هر گروه، براساس علاقه‌ها و سلیقه خود (ارزش‌ها و دیدگاه‌هایشان)، چند خبر را گزینش و آن‌ها را براساس اولویت‌های خود چینش می‌کنند و حتی به آن‌ها زمان اختصاص می‌دهند. در این مرحله معمولاً هیچ مشکل یا سؤالی از طرف

آن‌ها مطرح نمی‌شود. سپس از آن‌ها می‌خواهیم:

نتیجه کار خود را با هم گروهی‌ها به اشتراک بگذارند. آیا نحوه چینش و پرداختن اخبار توسط همه اعضای گروه یکسان است؟ دلایل خود را برای گزینش، نحوه چینش و پرداختن اخبار برای هم گروهی‌ها شرح دهند.

یک بار دیگر با توافق اعضای گروه، گزینش، چینش و میزان پرداختن به خبرها را انجام دهند و نتیجه را به کلاس ارائه کنند.

در اینجا سؤالات آن‌ها آغاز می‌شود و مشاهده می‌کنند که هرکس برای نحوه انتخاب و چینش خبرها براساس دیدگاه‌ها و ارزش‌های خود، عمل کرده است. مثلاً کسی که اخبار سیاسی داخلی را مهم‌تر می‌داند نسبت به کسی که ورزش برایش ارزشمندتر است، از ترتیب متفاوتی برای چینش اخبار و اختصاص زمان به آن استفاده کرده است.

فعالیت گروهی

در مرحله دوم از دانش‌آموزان بخواهید به سه گروه تقسیم شوند و

هر گروه صفحه اول یکی از روزنامه‌های یک روز (مانند کیهان، ایران، اعتماد، رسالت، اطلاعات، شرق و...) را براساس پرسش‌های زیر با دقت بررسی کنند. سپس نمایندگان هر سه گروه یافته‌های خود را برای هر پرسش به کلاس ارائه کنند.

- ◀ تیتراژ اصلی هر روزنامه چیست؟
- ◀ تصویر اصلی هر کدام چیست؟
- ◀ تیتراژ خبرهای نیم‌تای بالای صفحه و تیتراژ خبرهای نیم‌تای پایین صفحه چیست؟
- ◀ در کدام خبرها از صفت استفاده شده

است؟ حذف صفت‌ها چه تأثیری روی آن‌ها می‌گذارد؟ فکر می‌کنید چرا در برخی خبرها از صفت استفاده می‌شود؟

- ◀ کدام یک از رویدادها بر تعداد زیادی از افراد جامعه در زمان حال یا آینده اثر دارد؟
- ◀ کدام خبرها با ارقام بیان شده است؟ در صورت وجود چنین خبرهایی، کدام رویداد با ارقام بیشتری بیان شده است؟ آیا این اعداد داده‌های خام است یا تبدیل به اطلاعات شده است؟
- ◀ کدام خبرها به اختلاف، کشمکش یا درگیری میان افراد، گروه‌ها، کشورها یا یکدیگر پرداخته است؟
- ◀ کدام خبرها به رویدادهای غیرعادی، استثنایی، عجیب یا نادر پرداخته است؟

گفت‌وگوی کلاسی

اکنون در سومین مرحله، سه روزنامه انتخاب شود و هر گروه با مقایسه نتایج کار خود به پرسش‌های زیر پاسخ دهد.

- ◀ چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی بین تیتراژ اصلی سه روزنامه وجود دارد؟
- ◀ چه شباهت و تفاوتی بین تصویر اصلی سه روزنامه وجود دارد؟
- ◀ چه شباهت و تفاوتی بین خبرهای نیم‌تای بالای صفحه سه روزنامه وجود دارد؟
- ◀ به‌نظر شما چه چیزی باعث تفاوت‌های آن‌ها شده است؟
- ◀ روزنامه‌ها و نشریات خارجی نیز از همین شیوه‌ها استفاده می‌کنند؛ مثلاً عکس مقابل بیانگر چه چیزی است؟ در پایان، دانش‌آموزان فیلم «سواد بصری رسانه‌ای در مطبوعات» را ببینند، و بگویند در بررسی روزنامه‌ها تا چه اندازه به نکات مطرح شده در فیلم توجه داشته‌اند؟
- ◀ اگر شما دبیر این درس باشید البته می‌دانید که این سؤال‌ها با چه هدفی طرح شده‌اند. آن وقت به دانش‌آموزان می‌گویید:

اخبار

- قهرمانی تیم ملی کشتی ایران در بازی‌های آسیایی
- همزیستی مسالمت‌آمیز یک سگ و گربه
- ثبت میدان امیرچخماق یزد به‌عنوان میراث فرهنگی جهانی
- خشک شدن دوسوم از دریاچه ارومیه
- قهرمانی تیم آلمان در جام ملت‌های اروپا
- سخنرانی رئیس‌جمهور در جمع کارگران
- افتتاح فاز سوم میدان نفتی پارس
- افتتاح نمایشگاه صنایع‌دستی با حضور وزیر ارشاد
- برجام به فرجام رسید
- افزایش دید در مه با کلاه اشعه ایکس
- حمله ۱۱۵ دزد دریایی به یک نفت‌کش ایرانی
- آمادگی داعش برای حمله شیمیایی به اروپا
- کشته شدن ۲۰ نفر (شامل ۸ زن و کودک) در حمله هواپیماهای بدون سرنشین آمریکایی به یک مراسم عروسی در پاکستان
- معرفی کامل حریفان ایران در لیگ جهانی والیبال ۲۰۱۶
- دستگیری سارقان نقاب‌دار در شهرکرد
- دو انفجار در فرودگاه آتاتورک استانبول
- افزایش نرخ تاکسی و اتوبوس در پایتخت
- اصابت یک موشک جنبش حماس به شهر حیفا و کشته و زخمی شدن چند صهیونیست
- اعلام جدول زمان‌بندی بازی‌های نمایشی جشنواره تئاتر شهر

